

Sự giao thoa văn hóa Pháp - Việt trong lĩnh vực ẩm thực ở Việt Nam qua các từ vay mượn

Nguyễn Thị Thanh Nga^(*)

Tóm tắt: Pháp là một trong những quốc gia có sự giao thoa văn hóa lâu đời và mạnh mẽ nhất đối với Việt Nam. Trong những năm đô hộ nước ta, thực dân Pháp đã thực thi nhiều chính sách để phục vụ công cuộc cai trị. Chính sách “Pháp hóa” trong nhiều lĩnh vực, trong đó có ngôn ngữ sớm được thực hiện nhằm đẩy mạnh sự ảnh hưởng của tiếng Pháp đối với tiếng Việt, cũng như khuếch trương ảnh hưởng của nước Pháp đối với Việt Nam. Trong bối cảnh lịch sử đó, hệ thống những từ vay mượn gốc Pháp trong tiếng Việt đã ra đời. Bài viết trình bày những lớp từ vay mượn trong tiếng Việt thuộc lĩnh vực ẩm thực và sự tồn tại của chúng cho đến ngày nay, qua đó thấy được sự giao thoa văn hóa mạnh mẽ giữa hai quốc gia.

Từ khóa: Giao thoa văn hóa, Từ vay mượn, Ẩm thực, Tiếng Pháp, Tiếng Việt

Abstract: France, among others, experiences the deepest and most lasting cultural interference with Vietnam. During the years of domination, the French colonialists introduced several governance policies, including “Francization” in many areas. Accordingly, in terms of language, the influence of French was soon promoted on Vietnamese, so did the power of France on Vietnam. Against this background, the system of French loanwords in Vietnamese was born. The article presents the layers of French loanwords in cuisine and their survival to this day to demonstrate the strong cultural interference between the two countries.

Keywords: Cultural Interference, Loanwords, Cuisine, French, Vietnamese

1. Đặt vấn đề

Việt Nam là một đất nước có nền văn hóa đa dạng, trong đó lĩnh vực ẩm thực được đánh giá là khá phong phú và đặc sắc. Bên cạnh những nét đặc trưng mang tính truyền thống, ẩm thực nước ta đã tiếp nhận khá nhiều sự du nhập từ các quốc gia khác trên thế giới, đặc biệt là những nước

có ảnh hưởng lớn đến văn hóa Việt Nam như Trung Quốc, Pháp... Từ khi thực dân Pháp đô hộ nước ta vào giữa thế kỷ XIX, văn hóa Việt Nam đã có sự giao thoa mạnh mẽ với văn hóa Pháp, trong đó có lĩnh vực ẩm thực. Người Pháp đã mang nhiều nguyên liệu, gia vị, món ăn, thức uống và cả phương pháp chế biến vào ẩm thực Việt Nam. Trong những năm Việt Nam chịu sự đô hộ của thực dân Pháp, văn hóa ẩm thực của Pháp được cho là đã hòa nhập với ẩm thực Việt rất mạnh mẽ. Đó là lý do vì sao

^(*) TS., Viện Từ điển học và Bách khoa thư Việt Nam, Viện Hàn lâm Khoa học xã hội Việt Nam; Email: thanhnga.2606@yahoo.fr

cho đến nay ở nước ta có nhiều món ăn với tên gọi bắt nguồn từ Pháp nhưng đã được sử dụng bằng những từ Việt hóa như: cà rốt, bơ, súp, sô cô la, su kem, bánh bích quy... Bài viết đề cập đến sự giao thoa văn hóa Pháp-Việt trong lĩnh vực ẩm thực tại Việt Nam qua các từ vay mượn đó.

2. Bối cảnh dẫn đến sự vay mượn từ nguồn gốc tiếng Pháp trong lĩnh vực ẩm thực ở Việt Nam

Từ ngữ tiếng Việt được hợp thành từ bốn nguồn gốc, là: Nam Á (và một phần nào đó là Nam Đảo), Thái, Hán, Ấn-Âu (Vũ Đức Nghiệu, 2011: 37). Trong đó, tiếng Pháp là trường hợp vay mượn từ nguồn gốc Ấn-Âu. Đây được xem là trường hợp tiếp xúc trong bối cảnh đặc biệt (khi thực dân Pháp thống trị nước ta) và diễn ra mạnh mẽ nhất. Hệ thống những từ vay mượn gốc Pháp trong tiếng Việt nói chung và những từ thuộc lĩnh vực ẩm thực nói riêng đã ra đời trong bối cảnh đó.

Trong quá trình đô hộ Việt Nam, thực dân Pháp thực hiện chính sách “Pháp hóa” (Franciser) ở mọi lĩnh vực, trong đó có ngôn ngữ. Chính sách “phi Hán hóa” đã nhanh chóng được thực hiện nhằm đồng thời đẩy mạnh sự ảnh hưởng của tiếng Pháp và làm giảm đi sự ảnh hưởng của tiếng Hán đối với tiếng Việt đang phát triển ở thời kỳ đó. Chính bởi vậy, lúc này, tiếng Pháp trở thành ngôn ngữ chiếm lĩnh ngôi vị chính thống trong tất cả các hoạt động và lĩnh vực hành chính, từ hệ thống giáo dục đến các bộ máy thống trị, thậm chí còn thâm nhập vào đời sống hằng ngày của người dân. Nguyễn Văn Khang (2007: 258-263) cho rằng, có sự xuất hiện trạng thái song ngữ Pháp-Việt trong một số trường hợp sau: trong cộng đồng bộ máy cai trị; trong trường học; trong các văn bản hành chính, các công văn giấy tờ của nhà nước, các phương tiện truyền thông, trong các khu công nghiệp.

Song song với đó, thực dân Pháp đã đẩy mạnh giáo dục song ngữ Pháp-Việt trong trường học. Nền giáo dục, theo đó, đã đào tạo nhiều thế hệ học sinh có trình độ song ngữ Pháp-Việt, tiêu biểu là tầng lớp trí thức Tây học, mở đường cho tiếng Việt tiếp nhận hàng loạt từ ngữ gốc Pháp” (Vương Toàn, 1992: 25).

Trong những bối cảnh dẫn đến sự tiếp xúc, giao thoa ngôn ngữ, văn hóa giữa hai quốc gia như vậy, hiện tượng vay mượn tiếng Pháp trong từ ngữ tiếng Việt là điều khó tránh khỏi. Với chính sách “Pháp hóa” mạnh mẽ của thực dân Pháp, vào thời kỳ này, người Việt đã tiếp xúc với tiếng Pháp theo nhiều kênh khác nhau và ở nhiều tầng lớp khác nhau, từ các nhà cầm quyền, trí thức đến những người bình dân. Do đó, từ ngữ tiếng Việt được vay mượn từ tiếng Pháp vừa qua con đường sách vở từ nhà trường, vừa qua kênh tiếp xúc khẩu ngữ ngoài đời thường.

Việc vay mượn từ ngữ Pháp trong tiếng Việt mang những đặc điểm riêng biệt vì đó là trường hợp các từ vay mượn mang theo nội dung chỉ các khái niệm mới về lối sống, văn hóa, văn minh của Pháp nói riêng và của phương Tây nói chung, nhất là những khái niệm mới có tính thuật ngữ. Việc vay mượn này thường để chỉ những khái niệm mà tiếng Việt chưa có. Vương Toàn (1992: 41) và Nguyễn Văn Khang (2007: 273) khi nghiên cứu về từ gốc Pháp trong tiếng Việt về cơ bản đều liệt kê các từ vay mượn ở một số lĩnh vực như: hóa học, vật lý, toán học, quân sự, y học, âm nhạc, xây dựng, giao thông, in ấn... Ngoài ra, các nghiên cứu này còn liệt kê các từ không phải là thuật ngữ như: từ chỉ đồ vật hằng ngày; ẩm thực (đồ ăn, cách ăn, đồ uống...); thời trang (trang phục, cách ăn mặc...); cây cối, chất liệu, vật liệu, đồ chơi, phương tiện giải trí,... Như vậy, ẩm

thực cũng được xem là một trong những lĩnh vực có nhiều từ vay mượn tiếng Pháp trong tiếng Việt.

3. Sự giao thoa văn hóa Pháp-Việt trong lĩnh vực ẩm thực qua các từ vay mượn

Giao thoa văn hóa là vấn đề tất yếu của lịch sử mỗi dân tộc trong tiến trình phát triển. Việt Nam cũng là quốc gia không ngừng có sự tiếp biến, giao thoa văn hóa với các nước trong khu vực và thế giới trong những bối cảnh khác nhau. Với trường hợp sự giao lưu văn hóa Pháp-Việt, từ cuối thế kỷ XIX đến đầu thế kỷ XX, văn hóa Việt tiếp xúc với văn hóa Pháp và có những biến đổi mạnh mẽ theo chiều hướng Âu hóa. Sự giao thoa văn hóa Pháp-Việt về lĩnh vực ẩm thực được thể hiện trên hai mặt là giao thoa ngôn ngữ và giao thoa văn hóa vật chất.

Sự giao thoa về ngôn ngữ: được thể hiện rõ nét trên lớp từ vay mượn. Trên thực tế, cho đến nay có rất nhiều từ tiếng Việt được vay mượn, phiên âm theo tiếng Pháp và được giữ nguyên cách phát âm cho đến nay.

Với những từ về ẩm thực, Vương Toàn (1992: 41) chia thành các nhóm: đồ vật dụng hằng ngày, đồ ăn, cách ăn, tên cây (rau, củ, quả,...), tên các loại nhà chuyên dụng (liên quan đến ẩm thực), tên đồ uống. Trong bài viết này, chúng tôi tạm liệt kê thành các nhóm từ như sau: (i) *Đồ ăn:* ốp la (oeuf au plat), ốp lết (omelette), nui (nouille), sốt (sauce), may-on-ne (mayonnaise), bít tết (bifteck), giăm bông (jambon), ga tô (gâteau), pa-tê (pâté), đét-xe (dessert), pho mát (fromage), sô cô la (chocolat), súp (soupe), bánh flan (flan), bánh su kem (choux à la crème), xì gà (cirage), cà ri (cari), bánh bích quy (biscuit), mù tạt (moutarde), bít cốt (biscotte), sốt vang (sauce au vin), phi lê (filet), rô ti (rôti), xăng úych (sandwich), xúc xích

(saucisse), boa/buộc boa (pourboire). (ii) *Đồ uống:* ca cao (cacao), sô đa (soda), bia (bière), cà phê (café), cà rem/kem (crème), cóc tai (cocktail), cô nhắc (cognac), rum (rhum), sâm panh (champagne), uyết-xky (whisky), cồn (alcool), cô ca (coca), vang (vin), si rô (sirop), va ni (vanille). (iii) *Rau, củ, quả:* măng cụt (mangoustan), ác ti sô (artichaut), su su (chouchoute), xà lách (salade), súp lơ (chou fleur), su hào (chou-rave), ô liu (olive), cà rốt (carotte), cô ve (haricot vert), cải xoong (cresson). (iv) *Đồ vật dụng:* phin (filtre), găng tay (gant), tách (tasse), buýp phê (buffet), cùi đĩa/thìa (cuillère), xoong (casserole), tạp dề (tablier). (v) *Phòng chuyên dụng:* căng tin (cantine), quán bar (bar).

Sự giao thoa văn hóa vật chất: Truyền thống lâu đời của Việt Nam là nông nghiệp trồng lúa nước. Khi Pháp đô hộ nước ta đã cho du nhập các loại cây công nghiệp như cà phê, ca cao,... Từ đó, trên lĩnh vực nông nghiệp, thể độc canh cây lương thực bị phá vỡ, hình thành cơ cấu cây trồng mới gồm cây lương thực, thực phẩm và cây công nghiệp. Và cũng từ đó, văn hóa dùng cà phê, ca cao, sô cô la của người dân Việt Nam đã được hình thành.

Ngoài các cây công nghiệp, vào những năm 1890, người Pháp còn du nhập vào Việt Nam các loại rau, củ, quả, trong đó có những loại mà trước đó chưa có ở Việt Nam. Khi được trồng ở nước ta, các loại rau, củ, quả này được gọi tên bằng cách phiên âm từ tiếng Pháp, dần dần những tên gọi này trở thành những từ vay mượn trong tiếng Việt và được sử dụng cho đến nay, như: măng cụt, ác ti sô, su su, xà lách, súp lơ, su hào, ô liu, cà rốt, cô ve, cải xoong... (Phiên Nghiên, 2017).

Bên cạnh đó, người Pháp còn du nhập vào Việt Nam những loại gia súc, gia cầm mới. Theo Vĩnh Khánh (2022a, 2022b),

Pháp du nhập bò sữa vào nước ta những năm đầu thế kỷ XX. Người Pháp đã thành lập Viện Khảo sát nông lâm Đông Dương (IRAFI), Túc mẽ Đông Dương; Xây dựng một số cơ sở thí nghiệm về hóa học nông nghiệp, côn trùng học, thổ nhưỡng học ở cả ba miền. Người Pháp đã nhập nhiều giống gia súc, gia cầm mới có năng suất và giá trị kinh cao vào Việt Nam từ Pháp, Hà Lan, Úc, Ấn Độ... Đó là các giống bò sữa, ngựa, cừu, lợn, gà tây, ngỗng...

Có thể thấy, ngoài việc du nhập các loại nguyên liệu chế biến món ăn và sử dụng tên gọi là các từ vay mượn tiếng Pháp, người Việt còn tiếp nhận nhiều cách chế biến món ăn từ Pháp và cũng gọi tên theo cách này. Tuy nhiên, để phù hợp hơn với khẩu vị của người Việt, nhiều món ăn đã được chế biến theo kiểu “Việt hóa” và dần trở thành món ăn quen thuộc ở Việt Nam hiện nay.

Ví dụ, trong văn hóa ẩm thực Pháp, rau củ thường được chế biến thành các món súp hoặc, nướng, hầm, hấp. Song trong cách chế biến của người Việt, rau củ thường được luộc hoặc xào. Hoặc đối với các món ăn có nguyên liệu từ trứng, thịt bò,..., người Việt cũng có những cách “Việt hóa” cho phù hợp hơn với khẩu vị.

Một ví dụ điển hình là món bò bít tết. Hiện nay, món bít tết được chế biến ở nước ta theo hai phong cách. Có người giữ nguyên cách chế biến gốc của người Pháp, thành phần chính chỉ là miếng thịt bò kết hợp cùng măng tây hoặc khoai tây, bánh mì,... Có người lại có những điều chỉnh để thành món ăn theo kiểu của người Việt, gồm có thịt bò, pa-tê, trứng ốp la, thịt viên, ăn cùng bánh mì hoặc khoai tây. Ẩm thực Pháp nổi tiếng với những cách chế biến như: nướng, quay có gia vị, áp chảo, hầm nhừ... Món bò sốt vang được người Pháp chế biến theo cách hầm nhừ, nguyên liệu thịt bò kết hợp với rượu vang. Nhưng

khi du nhập vào Việt Nam, món ăn này đã được người Việt Nam nêm chỉnh gia vị, dùng hương liệu quế hồi, sử dụng rượu vang hoặc không.

Tương tự như vậy, với nguyên liệu là trứng gà, thay vì luộc, người Việt đã chế biến thêm những món ốp la, ốp lết. Với món ốp lết, thông thường người Pháp chế biến bằng cách đánh trứng lên, rán bằng bơ hoặc dầu ăn trên chảo rán, có thể thêm các loại nhân như pho mát, các loại rau, giăm bông... Còn món ốp lết của người Việt hiện nay được rán bằng dầu ăn, có thể trộn thêm nhân trộn là thịt băm, tôm, lá lốt, lá hẹ, mộc nhĩ..., từ đó tạo ra các món như: trứng đúc thịt, tôm (hấp, rán...), trứng cuộn,...

Ngoài ra, nhiều món ăn khác như súp, cà ri,... được người Pháp đưa vào Việt Nam hiện nay cũng được người Việt sáng tạo, chế biến với nhiều hương liệu, nguyên liệu phù hợp với sở thích và thói quen của người Việt. Đặc biệt, kem được người Pháp du nhập vào Việt Nam ban đầu chỉ có những vị như: sô cô la, va ni..., thì hiện nay người Việt đã sáng tạo ra rất nhiều hương vị khác từ các nguyên liệu sẵn có của Việt Nam như: sữa dừa, cốt, trà xanh, dâu tây, sầu riêng, khoai môn... Bánh flan theo cách chế biến của Pháp được làm từ hỗn hợp trứng, sữa, đường trắng và được hấp chín. Người Việt Nam ưa chuộng vị thơm ngon của nước cốt dừa nên đã thêm một chút nước cốt dừa khi làm phần đế bánh, hoặc nhiều nơi còn chuyển đổi từ sốt caramen sang cà phê đen để món ăn có thêm hương vị mới lạ,...

Kết quả của sự du nhập các nguyên liệu, món ăn cũng như vay mượn từ ngữ ẩm thực từ tiếng Pháp là đến nay người Việt đã không còn xa lạ với những món ăn sáng như xăng ụych, nui, bánh mì, bít cốt phết bơ, trứng ốp lết, pa tê; các loại đồ uống như cà phê, ca cao, sô cô la, si rô, sô đa...; những bữa ăn chính với sốt vang, phi lê, rô

ti, bí tét, giấm bông, các loại rau như su su, xà lách, súp lơ, su hào, ô liu, cà rốt, cô ve, cải xoong,...; những bữa ăn nhẹ, ăn vặt với bánh bích quy, xúc xích; hay những bữa đi-tê-xe với kem, ga tô, pho mát, bánh flan, bánh su kem, măng cụt,...

Ngoài tên gọi các đồ ăn, thức uống, rau củ quả vay mượn từ tiếng Pháp, người Việt còn quen thuộc với những từ chỉ các địa điểm ăn uống như căng tin, quán bar, hay tên gọi các vật dụng sử dụng trong ẩm thực như tạp dề, tủ buýp phê,... Trong đó, tủ buýp phê là tên gọi một loại tủ trước đây khá phổ biến ở các gia đình từ nông thôn đến thành thị ở Việt Nam. Ở Pháp, tủ buýp phê là loại tủ dùng để đựng bát đĩa và đồ làm bếp, thường đặt ở phòng ăn hoặc trong bếp; thường được thiết kế theo hướng dọc, có nhiều ngăn và trong mỗi ngăn đều lót các tấm kính. Khi du nhập vào Việt Nam, tủ buýp phê được thiết kế theo nhu cầu của người Việt, thường là kiểu tủ dài nằm ngang, có bốn chân nhô cao, được chia làm ba phần, hai phần cánh thường có cánh cửa đóng mở, phần giữa thường được lắp kính để trưng đồ.

Sự giao thoa văn hóa ẩm thực Pháp-Việt diễn ra vô cùng mạnh mẽ, không chỉ ở tên gọi, mà còn ở cách chế biến, cách sử dụng, thói quen,... Tại buổi Tọa đàm “Cái nhìn giao thoa trong ẩm thực Pháp-Việt” (tổ chức tại thành phố Hồ Chí Minh ngày 23/3/2023), đầu bếp nổi tiếng Alain Nguyễn cho rằng: “Có quá nhiều sự giống nhau giữa hai nước, từ cách chế biến đến kỹ thuật nấu ăn...” (Dẫn theo: Nguyễn Văn, 2023). Đó là sự giao thoa hài hòa cả về tinh thần và vật chất.

Có thể nói, văn hóa Pháp có ảnh hưởng rất lớn đến văn hóa Việt. Sự tiếp biến văn hóa đó không đơn giản chỉ về lĩnh vực ngôn ngữ, về văn hóa vật chất mà còn là sự giao thoa tinh thần.

4. Một số bàn luận

Khi thực dân Pháp chính thức đô hộ nước ta, người Việt trước đó đã tiếp xúc với văn hóa Pháp qua những thương nhân hay nhà truyền giáo từ thế kỷ XVII, và tiếp tục tiếp xúc với văn hóa ấy trong thời kỳ biến động lớn về tư tưởng và chính trị. Xét ở phương diện tính chất giao lưu văn hóa giữa hai quốc gia ở thời điểm này, có thể nhìn nhận theo hai hướng: thứ nhất là giao lưu một cách cưỡng bức, áp đặt; thứ hai là tiếp nhận một cách tự giác hoặc tự phát. Sự giao thoa văn hóa trong lĩnh vực ẩm thực nằm trong bối cảnh chung đó.

Theo Nguyễn Hòa (2008): “Trên phạm vi thế giới, tình huống văn hóa này là rất phổ biến khi các dân tộc (dưới hình thức tự giác, tự phát hoặc bị cưỡng bức) đã cố gắng làm giàu văn hóa bản địa qua tiếp xúc và giao lưu với văn hóa thế giới. Vì thế có thể nói, tiếp nhận - biến đổi văn hóa đã trở thành một công cụ rất hiệu năng của các dân tộc trong giao lưu để phát triển”.

Về vấn đề tiếp xúc văn hóa đặc biệt đó, nhiều nhà nghiên cứu đã có chung quan điểm khi chỉ ra cả những yếu tố tích cực và tiêu cực. Hữu Ngọc (2019) cho rằng, về phía Việt Nam, tiếp biến văn hóa có phần tiêu cực, làm mờ nhạt một số truyền thống dân tộc, nhưng lại có phần tích cực quan trọng: kết hợp với những yếu tố phương Tây (Pháp) - ta tạo ra các giá trị mới làm giàu thêm bản sắc dân tộc. Theo Trần Thu Hương (2014), tiếp biến văn hóa Pháp-Việt (một hiện tượng vô cùng phức tạp gắn liền với quá trình thực dân hóa) chứa đựng nhiều chiều cạnh tích cực và tiêu cực. Mặc dầu vậy, nền văn hóa Việt Nam bản địa, vốn hết sức đa dạng và phong phú với những tác động của nền văn hóa Trung Hoa, cũng đã hình thành nên các giá trị mới khi tiếp xúc với nền văn hóa phương Tây mà đại diện là nền văn hóa Pháp. Cho

tới nay, chúng ta vẫn có thể tìm thấy những nét văn hóa Trung Hoa và Pháp trong văn hóa Việt; tuy nhiên, một nền văn hóa gốc Việt vẫn luôn tồn tại, làm sống mãi một bản sắc Việt Nam và một tinh thần dân tộc của người Việt.

Hai yếu tố tích cực và tiêu cực trong sự tiếp biến văn hóa là điều tất yếu, bởi lẽ đó là sự giao thoa giữa cái truyền thống và cái hiện đại, giữa các nét văn hóa vốn có và các nét văn hóa được vay mượn từ nền văn hóa khác. Song bài viết này không hướng tới làm rõ nội dung đó. Chúng tôi cho rằng sự giao thoa văn hóa Pháp-Việt diễn ra trong bối cảnh đặc biệt, không giống với sự giao thoa văn hóa giữa Việt Nam với các quốc gia khác trong thời điểm hiện nay. Điều đáng ghi nhận là, sau hàng trăm năm bị thống trị, người Việt vẫn giữ được bản sắc văn hóa riêng của mình, đồng thời tiếp nhận một số thành tựu của văn hóa phương Tây, trong đó có văn hóa Pháp. Phan Ngọc (2006) cũng chỉ ra sự tiếp xúc văn hóa của Việt Nam với các quốc gia khác là “theo kiểu ghép cây (greffage), chứ không phải theo kiểu lật đổ hoàn toàn kiến trúc cũ, để lắp một kiến trúc mới, và sự tiếp biến văn hóa đó “đều là vì yêu cầu độc lập dân tộc” và “đều tạo nên một sự tháo gỡ cấu trúc cũ, cấu trúc hóa lại theo kiểu mới”. Sự tiếp biến văn hóa giữa Pháp và Việt Nam là trường hợp như vậy, không phải là Pháp hóa văn hóa Việt Nam mà là Việt Nam hóa văn hóa Pháp. Quan điểm này khá thống nhất với nhận định của Nguyễn Thị Hương (2015) cho rằng văn hóa truyền thống Việt Nam là nền văn hóa bao dung, cởi mở, hòa đồng, có khả năng chuyển hóa những giá trị của nền văn hóa khác.

Như vậy, có thể thấy, trong quá trình tiếp biến văn hóa, Việt Nam không bị mất đi văn hóa truyền thống hàng nghìn năm của dân tộc, mà tiếp nhận có chọn lọc

những tinh hoa của các nền văn hóa nhân loại, làm giàu cho chính nền văn hóa nước nhà. Giao thoa văn hóa Pháp-Việt lĩnh vực ẩm thực đã đưa nền ẩm thực Pháp thâm thấu mạnh mẽ vào xã hội Việt Nam để tạo ra những thói quen mới, mang lại những món ăn mới, cách chế biến khác lạ cùng với những nguyên liệu và đồ dùng mà trước đây ở Việt Nam chưa có. Quá trình giao thoa đó giúp nền ẩm thực Việt Nam thêm phong phú, đa dạng và tiến gần hơn với nền ẩm thực mang tầm quốc tế.

Tuy quá trình giao thoa văn hóa Pháp-Việt diễn ra trong bối cảnh lịch sử đặc biệt, vừa là sự “cưỡng bức”, vừa “tự nguyện”, song trước xu hướng toàn cầu hóa như hiện nay, điều cần thiết là phải gác lại quá khứ để hướng tới tương lai. Việc gìn giữ bản sắc văn hóa dân tộc và sự tiếp thu các luồng văn hóa mới một cách cởi mở phải được diễn ra song hành trong công cuộc xây dựng và phát triển đất nước.

5. Kết luận

Trong văn hóa Việt Nam, dấu ấn của văn hóa Pháp xuất hiện ở nhiều lĩnh vực. Sự giao thoa văn hóa Pháp-Việt thể hiện ở các từ vay mượn nói chung và lĩnh vực ẩm thực nói riêng không chỉ có ý nghĩa trong lĩnh vực ngôn ngữ mà còn có những giá trị thực tiễn nhất định.

Với sự phát triển và hội nhập quốc tế mạnh mẽ của Việt Nam như hiện nay, sự giao thoa văn hóa trên mọi lĩnh vực với mọi quốc gia đều là xu hướng tất yếu. Do đó, với những hiện tượng giao thoa văn hóa, ngôn ngữ, nên có thái độ cởi mở để ngôn ngữ, văn hóa có sự phát triển một cách tự nhiên, ngoài việc gìn giữ tiếng Việt và bản sắc văn hóa Việt thì vẫn có thể tiếp thu những tinh hoa văn hóa của nhân loại để làm giàu ngôn ngữ, văn hóa đất nước □

Tài liệu tham khảo

1. Nguyễn Hòa (2008), “Tiếp nhận - biến đổi có chọn lọc trong giao lưu văn hóa”, *Báo Nhân dân* ngày 06/8/2008, <https://nhandan.vn/tiep-nhan-bien-doi-co-chon-loc-trong-giao-luu-van-hoa-post586214.html>
2. Nguyễn Thị Hương (2015), “Giao lưu tiếp biến văn hóa trong bối cảnh toàn cầu hóa và hội nhập quốc tế hiện nay”, *Tạp chí Khoa học & Công nghệ Việt Nam*, số 1(5), tr. 55-60.
3. Trần Thu Hương (2014), “Tiếp biến văn hóa Pháp - Việt: Một không gian chuyển tiếp”, *Tạp chí Khoa học Đại học Khoa học xã hội và nhân văn, Trường Đại học Quốc gia Hà Nội*, tập 30, số 2, tr. 34-41.
4. Nguyễn Văn Khang (2007), *Từ ngoại lai trong tiếng Việt*, Nxb. Giáo dục, Hà Nội.
5. Vĩnh Khánh (2022a), “Chính quyền thuộc địa Pháp với nông nghiệp Việt Nam”, *Báo Kinh tế đô thị* ngày 07/5/2022, <https://kinhtedothi.vn/chinh-quyen-thuoc-dia-phap-voi-nong-nghiep-viet-nam.html>
6. Vĩnh Khánh (2022b), “Chăn nuôi Việt Nam dưới thời thuộc Pháp”, *Báo Kinh tế đô thị* ngày 29/5/2022, <https://kinhtedothi.vn/chan-nuoi-viet-nam-duoi-thoi-thuoc-phap.html>
7. Vũ Đức Nghiệu (2011), *Lược khảo Lịch sử từ vựng tiếng Việt*, Nxb. Giáo dục Việt Nam, Hà Nội.
8. Hữu Ngọc (2019), “Ngôn ngữ văn hóa Pháp ở Việt Nam xưa và nay”, *Thế giới & Việt Nam* ngày 15/9/2019, <https://baoquocte.vn/nha-van-hoa-huu-ngoc-ngon-ngu-van-hoa-phap-o-viet-nam-xua-va-nay-101009.html>
9. Phan Ngọc (2006), *Sự tiếp xúc văn hóa Việt Nam với Pháp*, Nxb. Văn hóa Thông tin & Viện Văn hóa, Hà Nội.
10. Vương Toàn (1992), *Từ gốc Pháp trong tiếng Việt*, Nxb. Khoa học xã hội, Hà Nội.
11. Nguyên Vân (2023), “Âm thực Việt - Pháp có sự giao thoa và tương trợ rất nhiều”, *Báo Thanh niên* ngày 25/3/2023, <https://thanhnien.vn/am-thuc-viet-phap-co-su-giao-thoa-va-tuong-tro-rat-nhieu-18523032422453107.htm>

(tiếp theo trang 51)

8. Livmint (2022), *Healthy economic growth of india, more fdi equity inflow in 2023, say experts*, <https://www.livemint.com/economy/experts-predict-healthy-economic-growth-of-india-more-fdi-equity-inflow-in-2023-11671954672061.html>
9. Ministry of External Affairs (2023), *Invest in India*, <https://indbiz.gov.in/invest/why-invest-in-india/>
10. Ministry of Finance (2023), *Economic Survey 2022 - 2023*, <https://www.indiabudget.gov.in/economicsurvey/doc/echapter.pdf>
11. Naina Bhardwaj (2023), *India FDI Inflow in FY 2023: Latest Data Analysis on Investment Landscape*, <https://www.india-briefing.com/news/india-fdi-inflow-2023-latest-data-analysis-on-investment-landscape-27821.html>
12. PIB (2021), *Initiatives to boost domestic and foreign investments*, <https://pib.gov.in/PressReleasePage.aspx?PRID=1782353>
13. World Bank (2019), *Doing Business 2020: Reforms boost India's business climate rankings; Among top ten improvers for third straight year*, <https://www.worldbank.org/en/news/press-release/2019/10/24/doing-business-india-top-10-improver-business-climate-ranking>